

SARDANAPAL

Abdülhak Hamit Tarhan

Genel Bakış

Kaynaklarını uzak geçmişten alan eser, tarihsel anlamda gerçekten var olmuş kişilerde entrik bakımından bazı değişiklikler yaparak, kurgusal bir anlatı içinde izleklerini ve iletilerini okuyucuya iletir. Namık Kemal'in önerisiyle Byron'un Sardanapolis'ünü okuyan yazar, Asur kralı Sardanapal'ın hikayesini, döneminin yöneticileri ve siyasi ortamını, alegorik bir biçimde göz önünde bulundurarak, yeniden şekillendirir. Yaşadığı çağda kendisinin ve toplumun maruz kaldığı zorbalığa karşı bir başkaldırıdır bu eser. Yazar her ne kadar Byron'dan esinlense de iki eser arasında ciddi farklar vardır. Örneğin; Tarhan, Sardanapal'ı oldukça zalim bir karakter olarak tasvir ederken, Byron'un eserinde oldukça insansever ve barışçıldır. Tarhan'ın ilk manzum tiyatro yapıtlarından biri olan eser; genel anlamda, çok uzun yıllar ülkesini yönetmiş zalim Asur kralının, isyancılar tarafından nasıl mağlup edildiği anlatılır. Anlatıdaki şiirsellik ve kurgu, Klasisizm akımı için oldukça başarılı bir dram örneğidir. Eseri çok kısa sürede yazmış olmasına rağmen, çeşitli sebeplerden dolayı basılması uzun bir zaman almıştır. 1908'de eser tefrika edilir. Eser, 12 manzardan (fasıl) oluşan bir trajedir.

Kişiler

Sardanapal Efsanevi Asur kralı Sardanapal'ın hikayesinden esinlenerek kurgulanan karakter, gerçekte olduğunun aksine ziyadesiyle zalim, zevk ve sefa düşkünüdür. Halkının sorunlarına ve ihtiyaçlarına tamamen kulak tıkayıp içki ve kadın düşkünü olmasından dolayı, paranoyak ve hileci bir hükümdar halini alır. Uzun yıllar boyunca halka çektiği sefaletten dolayı herkes tarafından nefret edilir ve çevresindeki dalkavukların da kendisine yönelik övgülerini ciddiye alır. İtaatsizliğe zerrece tahammülü olmadığı gibi, öz kızını, kendisine karşı dürüst olduğu için, hançerleyebilecek kadar gözü dönmüştür. Sahip olduğu güç ve yetki, onu tabiatına yabancılaştırmıştır, manevi anlamda zehirlenmiştir. Çevresindeki az sayıda olan dürüst insanı acımasızca cezalandırır ve siyasi, iktisadi ve toplumsal gerçekliklerden tamamen kopmuştur. Halkın kendisine karşı isyan çıkaracağını söyleyen en yakınındaki sadık adamlarını zindana attırır, işkence ettirir. Yazarın, kurgusal kaynaklarını tarihten aldığı birçok eserinde, buna benzer makyavelyen tipler görmek ziyadesiyle mümkündür.

Yudes Kralın güzel, akıllı ve temiz bir karakter yapısına sahip kızı, babasının çevresindekilere karşı söylemlerinden ve davranışlarından haylice rahatsızdır. İsyancı Bilis'in oğlu olan Akın Darakes'le gizli bir aşk yaşamaktadırlar. Eserdeki en önemli çatışma noktalarından biri, Yudes'in öz babası ve sevdiği adam arasında bir tercih yapmak zorunda kalmasıdır. Sevgilisinin ayaklanmaya katılma niyetini asla onaylamasa da babasının sergilemiş olduğu yönetim anlayışından ve karakterinden de mutlu değildir. Öksüz olarak yaşamış karakterle genellikle saray hizmetlileri ilgilenmiştir ve bundan dolayı sevgiye ve ilgiye oldukça muhtaçtır. Yazarın etkin olarak yazarlık yaptığı dönemin romantik içerikli eserlerindeki kadın karakterlerde olduğu gibi, o da sürekli bir bunalım ve yalnızlık içindedir. Anlatının sonunda her şeyini kaybeden karakter intihara sürüklenerek, hikaye trajik bir şekilde sonlanır. Müellifin birçok eserindeki kadın karakterlerde olduğu gibi, kadın hakları ve döneminin kadın sorunları konusundaki düşünceleri ve savlarının sözcülüğünü yapar.

Darakes Krala karşı düzenlenen ayaklanma hareketinin öncülerinden Babil valisinin oğlu Darakes, kralın kızıyla gizli bir aşk yaşamaktadır. Yudes'i her ne kadar sevse de, onun babasının baskıcı ve otoriter yönetimine karşıdır ve bundan dolayı, halkına selamet ve esenlik getirmek ya da sevdiği kadına kavuşmak arasında bir çatışma yaşamaktadır. Tercihini halkın kurtuluşundan yana yapan karakteri sevdiği kadın asla affedemeyecektir. Bundan dolayı ikisini de hikayenin sonunda trajik bir son beklemektedir. Etrafındaki isyan liderlerinin, halka nasıl bir hizmet götürecekleri yerine ganimetten ve makamdan bahsetmeleri, onu kararsızlığa sürükler. Fakat o, halkına beslediği iyi niyet ve görev bilinciyle bu işe girer. Yazarın oluşturduğu kurgusal içeriklerdeki erkek başkarakterler genellikle, vatani ve aşkı arasında kalmış fakat çoğunlukla tercihini çoğunluğun menfaati lehinde yapan erkek tiplerinde oluşur. Odaklayımın yoğun olduğu karakter toplumsal eğilimdeki hedeflerine ulaşsa da sevdiği kadını kaybetmesinden dolayı sonu ölüm olur.

Anlatı süresince karşımıza epeyce anlatı kişisi çıkmaktadır. Fakat bu kişiler, olay örgüsü içinde verilmek istenen mesajın taşınmasını sağlayan yardımcı rolündedirler. Eserin geriye kalan şahıs kadrosu şöyledir; Siruz, Bilis, Arkabes, Abdülbaal, Semiramis, Ninas, Halk, Saray kadınları, Sardanapal'ın adamları ve dalkavukları...

Öykü

Zulme karşı isyan hazırlığı Kral Sardanapal'ın yaklaşık otuz yıl süren hükümdarlığı, baskıcı ve zalim yönetim anlayışı nedeniyle, bir ayaklanma başlatmaya niyetlenen alt kademede ki yöneticiler Babil'de bir araya gelir. Akın Darakes, amir Arkabes ve Vali Bilis'in uzun diyaloguyla başlayan oyun, ayaklanmanın nasıl yapılacağı ve kimlerin yönetimde hangi kademelere geleceğiyle devam eder. Fakat Darakes'in yapılan planla ilgili ciddi şüpheleri vardır çünkü yapılan istişareler halka nasıl bir yönetim anlayışı sunulacağından ziyade ganimetin ve yönetimin nasıl bölüşüleceği konuşulur. Şayet isyan başarılı olursa ülke, Babil ve Ninova olarak ikiye bölünecektir. A.Darakes kralın kızı Yudes'e aşiktir. Bundan dolayı isyan sırasında onun başına kötü bir şey gelmesinden de endişelenir. Darakes'in ciddi şüpheleri olduğunu ve Yudes'e olan tutkusunu bilen Arkabes ve Bilis, halkın menfaatlerinin şahsi çıkarlardan önde geldiği konusunda onu ikna ederler. İsyancılar dan Abdülbaal'ın da Yudes'te gönlü olduğu anlaşılır. Bu durum ilerde entrik bir aşk üçgeni oluşturacaktır. Darakes gönlü ve akli arasında bir seçim yapmak zorunda kalır.

Aşka karşı görev Karamsar bir ruh haline bürünmüş olan Yudes, babasının davranışlarından ve icraatlarından hiç hoşnut değildir. Hatta onunla yaşamaktansa yoksulluk içinde yaşamayı ve ölmeyi tercih eder. Hizmetlileriyle birlikte Ninova'da bir eğlence meclisi kurarak zaman geçirirlerken Darakes sahneye girer. Birbirlerine olan tutkulu hisler kendi ağızlarından ilan edilir. Yudes, gerekirse Darakes'le kaçabileceğini, içinde bulunduğu insanlıktan uzak ortamı terk etmek ve aşkını yaşamak istediğini dile getirir. Darakes de her ne kadar bunu istese de vatanı görev bilinci nedeniyle bu teklifi geri çevirir. Babil'in aristokratlarıyla yaptıkları kralı devirme planını Yudes'e anlatınca, Yudes dehşete düşer ve altüst olur. Bu durum karşısında Yudes, babası ve sevdiği adam arasında seçim yapmak zorundadır. İkili arasındaki konuşmalara tanık olan Abdülbaal, Darakes gittikten sonra Yudes'i etkilemek için onun karşısına çıkar ve eğer isterse Darakes'e engel olabileceğini söyler. Fakat Baal'ın da bu işin içinde olduğunu anlayan Yudes, ona güvenmez ve geri çevirir. Maruz kaldığı zulümden bıkmış olan zabıtlar ve halk bir araya gelir.

İsyana karşı entrika Olan bitenden haberdar olan kral, kahinlerine, onu bu durumdan dolayı uyarmadıkları için lanetler yağdırır. Oluşan bu, kendi adına kötücül, durumla ilgili adamlarını suçlar. Herkese karşı öfkelenen hükümdar paranoyaya kapılır, herkesten şüphe eder. Tek güvendiği kişi olan Siruz'a silah güçlerinin durumunu sorar, fakat çevresindeki dalkavukların etkisi altına girmeden krala gerçekleri söyler. Kral gerçekleri dinlemek yerine dalkavukları tercih eder ve duymaktan hoşlanmayacağı şeyleri söyleyen herkesi zindana attırır. İçine düşmüş olduğu çıkmazdan kurtulabilmek için kızını Abdülbaal'la evlendirmek ister fakat bunu kabul etmeyen kızına hakaretler yağdırır hatta döver. Yudes'in babası ya da aşkı arasında bir seçim yapmak zorunda kalması da önemli bir izlektir. Şayet, babasının isteğine uyarırsa onu kurtarabilecek ama sevmediği bir adamla birlikte olmak zorunda kalacaktır. Uymazsa da babasının ölümüne göz yumacaktır. Semiramis Yudes'e nasihatlerde bulunur, onun sevgisi ile halkı arasında bir seçim yapması gerektiğini söyler. Babasının zulmüne dayanamayan kızı da artık isyancılara hak vermeye başlar. Bir kurul toplayan kral, isyancılar dan kurtulmanın yollarını düşünür fakat artık çok geçtir. İsyancılara engel olabilmek için büyüye bile başvurur. Sarayın dışından halkın isyan sesleri yükselir. Bu duruma oldukça sinirlenen krala, kızı: "bunu hak ettin" diyerek karşılık verir.

Saltanatın çöküşü ve aşk üçgeni trajedisi Üç yıllık bir sürede, Ninova surlarının kapısına kadar dayanan isyancılar buraya yerleşir. Çepeçevre kuşatılan sarayında Sardanapal, artık burada bir esirdir. Teslim olmaya hiç niyeti olmayan kral, bir fırtınanın çıkıp isyancı hücumlarının zor duruma düşmesine içten içe sevinir. Saray eşrafını toplayan kral, onlarla yönetimin ve düzenin neden bozulduğu hakkında konuşur. Aslında kızı ve çevresindekiler de artık isyancıları destekliyorlardır. Bir süre sonra isyancılar tarafından saray ele geçirilir fakat bunun olacağını öngören kral, onlardan önce davranarak sarayı ve içindeki her şeyi ateşe verir. Darakes, sarayın yükselen alevleri arasında Yudes'i kurtarır. Yudes, ailesinin başına gelenlerden dolayı Darakes'i affedemez ve Baal'e meyleder. Fakat Baal tarafından kabul edilmeyince anomaliye kapılır ve kendisini uçurumdan aşağı atarak intihar eder. Toplumsal ya da bireysel yaşamdaki ani ve uç değişimler insanı korkunç eylemlere sürükleyebilir. Sahip olduğu her şeyi kaybeden kadın karakteri artık yaşama bağlayan hiçbir şey kalmamıştır. Darakes sevdiği kadının yanan naaşı üzerine atlayınca, o da yanarak can verir ve Baal de Yudes'in ölümünden dolayı kendisini suçlayıp kendisini hançerler.

Tema

Fert – Cemiyet Çatışması İnsan, kendi özneliğine hapsolmuş bir canlı olduğu kadar toplumsal bir ortamın altyapı ve üstyapılarına da sıkı sıkıya bağlıdır. Bu eytişimsel çatışma her insanlık durumunda kendisini gösterir ve bunun sonucunda insan bir tutum ve tavır ortaya koyar. Anlatı, toplumsal özelemler ve beklentiler ile şahsi arzular ve tutkular arasında sıkışıp kalmış bireylerin yaşadığı toplumsal ve

tinsel çatışmayı, Klasisizm'in biçim ve biçeminde aktaran bir trajedir.

Karakter İncelemesi

Sardanapal (Gaddar)

Karakter Efsanevi Asur kralı Sardanapal'ın hikayesinden esinlenerek kurgulanılan karakter, gerçekte olduğunun aksine ziyadesiyle zalim, zevk ve sefa düşkünüdür. Halkının sorunlarına ve ihtiyaçlarına tamamen kulak tıkayıp içki ve kadın düşkünü olmasından dolayı, paranoyak ve hileci bir hükümdar halini alır. Uzun yıllar boyunca halka çektiği sefaletten dolayı herkes tarafından nefret edilir ve çevresindeki dalkavukların da kendisine yönelik övgülerini ciddiye alır. İtaatsizliğe zerrece tahammülü olmadığı gibi, öz kızını, kendisine karşı dürüst olduğu için, hançerleyebilecek kadar gözü dönmüştür. Sahip olduğu güç ve yetki, onu tabiatına yabancılaştırmıştır, manevi anlamda zehirlenmiştir. Çevresindeki az sayıda olan dürüst insanı acımasızca cezalandırır ve siyasi, iktisadi ve toplumsal gerçekliklerden tamamen kopmuştur. Halkın kendisine karşı isyan çıkaracağını söyleyen en yakınındaki sadık adamlarını zindana attırır, işkence ettirir. Yazarın, kurgusal kaynaklarını tarihten aldığı birçok eserinde, buna benzer makyavelyen tipler görmek ziyadesiyle mümkündür.

Aktiviteler Bir yöneticiden ziyade, şımarık ve açgözlü bir zengin tavırları sergileyen karakter, eğlence meclislerindeki şatafatıyla, etrafındaki dalkavukların yağ çekmesiyle ve çevresindeki kişilere gösterdiği acımasızca davranışlarla okuyucuya sunulur. İyiler ve kötülerin mücadelesi üzerine kurulu kurgusal anlatıda, kötücül karakterin en önemlisidir. İnsani değerlerden tamamen uzak bir görüntü çizse de kişilik olarak oldukça tutarlıdır. Tam anlamıyla kötücül bir karakterdir. Kendisine karşı ayaklanan halka karşı dürüst ve gerçekçi çözümler bulmak yerine çevresindeki insanları ve halkı suçlamış, bu tavrı onun en sonunda ortadan kaldırılmasına sebep olmuştur. Anlatının sonunda bütün gücünü ve varlığını kaybeden karakter yine kötülük yapmaktan vazgeçememiştir.

Kişiler Bulduğu mevki ve karakter özellikleri bakımından, genellikle üst sınıftaki ve yardımcısı olan insanlarla iletişim halindedir. Konuşmalar oldukça şiirsel, heyecanın ve duyguların kabardığı noktalarda oldukça tiradımsıdır.

ÖRNEK ANILAR

Gaddar Hükümdarı olduğu ülkenin halkının sorunlarını daima görmezden gelerek şatafat içinde gününü gün eden karakter, çevresindeki herkes, özellikle de yöneticiler tarafından, nefret edilir. Babil valisi ve çevresindeki yardımcıları anlatının başında, onun zalimliği ve gaddarlığıyla ilgili uzun bir konuşma yapar. Asur halkı güç zehirlenmesi yaşayan hükümdarlarından kurtulmalıdır:

“Bilis – Mesaib, belâya, mezalim yeter; Yok olsun o gaddar, o zalim yeter!..

Arbakes – Otuz bir yıl olmuş ki hükmü revan!..

Bilis – Tahammülde pir ü cevan na-tevan!..

Arbakes – Heman kasdı mazlum olan canadır,

Bilis – Hep ef'ali sahib-hurucanadır!”.

Hodbin İnsanlığın sorunlarına ve acılarına tamamen yüz çevirmiş olan karakter, zamanının neredeyse tamamını eğlenerek ve kendini düşünerek geçirir. Sardanapal'ın ağızından kadınlara methiyeler düzülen uzunca şiirsel bir tiradla karşılaşırız

“Kadınlar dil ü canı ihya eder;

Gelince kadın ıstırabım gider,

Şafaktan güzeldir kadın ru-nüma;

Cihanda kadın var kadından güzel,

Tuyur-ı meşacir, riyah-ı bahar,

Kevakib, meh ü mihr, leyl ü nehar,

Kadinsız olur hiç-i bi-safa;

Cihanın buna ömrü etmez vefa!”.

Sadistvari Hükümdarın tinsel ve bedensel saplantıları o kadar derindir ki kendi öz kızının namusuna bile göz diker. İnsani bütün değerleri ve erdemleriyle bağlantısını koparmış ve içindeki kötücül aşırılığın adeta kölesi haline gelmiştir. Bir gün kızının odasına gizlice girerek kızından faydalanmaya cüret eder. Kızından şöyle bir karşılık gelir:

“Hususen ne maksadla, bilmem neden?

Ki bintiyetimden haya etmeden,

Karanlıkta... hırsız gibi, gizlice...

Beni soymaya geldiniz, bir gece...”.

Gösterişçi Anlatıda, kralın yaşadığı uzam didaskalik metinlerle okuyucuya sunulur. Saray oldukça şatafatlı ve gösterişlidir. Karakterin tinsel durumu yaşadığı ortama da yansımıştır: “Yaldızlı duvarda hükümdar resimleri ve şıkar ve alay ve geçit resmi tasvirleri, sakf-ı müzehheb. Sinn-i fil ve yine kıymetli bir ağaç ile satrançlanmış kapılar, sedirler, kürsüler, bir de avize büyüklüğünde şamdanlar. Tulani bir oda. Sakfındaki pencerelerden şimsekler akseder”.

Riyakar Kendisine en yakın ve sadık dostları, ona her zaman gerçekleri söyleyip akılcı tavsiyeler verse de, o sadece işine gelenleri duyar ve duymak istemediği şeyleri söyleyen kişileri şiddetle cezalandırır. En sadık yardımcısı Siruz, ayaklanma sırasında herkesin aksine kralına doğruları bütün dürüstlüğüyle söyler. Kral onun sözlerini dinlemez ve Siruz şöyle karşılık verir: “Onlar surete meymenetti görünürler, yüzüne karşı medh, fakat giyabında tezyif ederler. Lütuflarını sena, fakat telefine dua ederler. Umumu sana eyleyenler feda, fedaya seni ettiler ibtida. Memlekette zahire kalmadı. Tahtın mezada çıkarıldı, seni hasma sattılar. Ne mülkünde kaldı ehemmiyetin, ne ecnebilerce haysiyetin”.

Yudes (Melankolik)

Karakter Kralın güzel, akıllı ve temiz bir karakter yapısına sahip kızı, babasının çevresindekilere karşı söylemlerinden ve davranışlarından haylice rahatsızdır. İsyancı Bilis’in oğlu olan Akın Darakes’le gizli bir aşk yaşamaktadırlar. Eserdeki en önemli çatışma noktalarından biri, Yudes’in öz babası ve sevdiği adam arasında bir tercih yapmak zorunda kalmasıdır. Sevgilisinin ayaklanmaya katılma niyetini asla onaylamasa da babasının sergilemiş olduğu yönetim anlayışından ve karakterinden de mutlu değildir. Öksüz olarak yaşamış karakterle genellikle saray hizmetlileri ilgilenmiştir ve bundan dolayı sevgiye ve ilgiye oldukça muhtaçtır. Yazarın etkin olarak yazarlık yaptığı dönemin romantik içerikli eserlerindeki kadın karakterlerde olduğu gibi, o da sürekli bir bunalım ve yalnızlık içindedir. Anlatının sonunda her şeyini kaybeden karakter intihara sürüklenerek hikaye trajik bir şekilde sonlanır. Müellifin birçok eserindeki kadın karakterlerde olduğu gibi, kadın hakları ve döneminin kadın sorunları konusundaki düşünceleri ve savlarının sözcülüğünü yapar.

Aktiviteler İçinde bulunduğu ortamın kendi karakter yapısına uymaması sebebiyle içsel buhranları oldukça derin ve içine düşmüş olduğu durumlarsa haylice çatışmalıdır. İsyan güçlerinin başlarından biri olan Darakes’e olan tutkusu nedeniyle babası ve aşkı arasında bir seçim yapmak zorunda kalır. Başlangıçta babasına karşı tavrı alan sevgilisine ziyadesiyle sinirlenmiş ve durumun ehemmiyetinden dolayı hayal kırıklığına uğramıştır. Fakat zaman içerisinde babasının davranışlarını gözlemledikçe isyancılara hak verir ve onları tam olarak desteklemese de anlar. Babası isyana engel olabilmek için isyancıardan Abdülbaal’le onu evlendirmek ister. Kızı sevmediği bir adamla evlenmek istemez ve bu durum isyancıların işine yarar. Başarılı olan ayaklanma sonucunda babasını ve eski yaşamını kaybeden karakter, sevdiği adamı affedemez ve Abdülbaal’e yönelir ancak Abdülbaal onu reddeder. İçine düştüğü anomali durum onu intihara sürükler.

Kişiler Asur aristokrasisinin en üst makamlarında olan babası nedeniyle, karakterin iletişim halinde olduğu kişiler genellikle saray ahalisidir. Sarayda kendisini oldukça yalnız ve kapana kısılmış hissedenden karakterin üslubu ve mizacı oldukça melankoliktir. Sevdiği adamla yaptığı konuşmalarda ve aksiyonun doruk noktasına çıktığı yerlerdeki konuşmalar ziyadesiyle şiirsel ve coşumcudur.

ÖRNEK ANILAR

Adil Babasıyla zaman zaman münakaşa etse de aslında onu sever ve kırmak istemez. Fakat uzun yıllar halkın maruz kaldığı zulüm ve haksızlıklara karşı da sessiz kalmak istemez. Babası isyanı durdurabilmek için kızını Abdülbaal’le evlendirmek ister ancak kızı sırf babasını kurtarmak için sevmediği bir erkekle evlenmek istemez. Yazarın birçok eserinde değindiği temlerden biri de kadınların evlenecekleri insanı hür iradeleriyle seçebilme özgürlüğünün olmasıdır. Bu durum karşısında Semiramis ona şunları öğütler: “Vatanperver ol, bir de sev milletini; Bilirsin hayatın nedir illeti. Vatanla şu cemiyet-i derbeder Sana ber-hayat olmayı emreder, O cemiyet akdem gerek yardım, Çıkar yarılar çünkü ağıyardan. O işlerde kadir gerek tacdar ki herkes ola onda bi-iktidar”.

İsyankar Babası, kendi menfaati için kızını sevmediği bir adamla evlendirmeye niyetlenir. Kızı ise bunu yapmaktansa ölmeyi yeğleyeceğini kendi ağzından şöyle dile getirir: “Peder!.. Öldürüşse beni niyyetin, Eminim ki vardır salahiyetin. Fakat var mı hakkın bu tezviç için. Beni sah-ı gulanla tetviç için?.. Vücutum Senin, yok enaiyyeti; Kızın kendinindir nisaiyyeti!.. ”.

Melankolik İçinde bulunduğu durumun keşmekeşliğinden daima dem vuran karakter içsel buhranlarını, nedimelerle ya da saray ahaliyle baş başayken dile getirir. Bunun en güzel örneği oldukça ağdalı bir üsluba sahip şu sözleridir: “Benim zir-i payımda efser-be-ser, Nice padşehler, defin ser-be-ser!.. Zamanında hep malik-i bahr ü ber, Bugün taht ü tacıyla zir ü zeber!.. Şu sahra-yı gabra, şu sahn-i türab, Verir hissedenden kalbe bir iztırab!..”.

Ahlaklı Babasının evlilik isteğine karşı geldikten sonra, kral oldukça hiddetlenir. İsteddiği şeyleri elde edemeyince kendini tamamen kaybeden kral kızına hakaretler eder ve ona vurmaya başlar. Kızı bu durum karşısında oldukça ezilir fakat babasına karşı elinden geldiğince üslubunu da bozmaz:

Yudes: – Ne yaptım? Niçin oldunuz münfail?

Sardanapal: – Niçin redd-i teklif-i Abdülbaal ?

(Kolundan tutup silkerek)

Yudes: – Velinimetim, ah!

Sardanapal: – (Yudes'i yere çarparak) Kaltak seni !

Küskün Sevdiği adamın babasına karşı bir ayaklanma başlatacağını öğrenen Yudes hayal kırıklığına uğrar. Yudes, her şeyi geride bırakıp onunla kaçıp aşkını yaşamayı tasavvur ederken Darakes tarafından geri çevrilir. Bu durum onu içinden çıkılmaz bir çatışmanın içine sokar: "...Seninle firara müheyya imiş. Olurken ban meyli, ya ruhsatı, Kaçırılmak için öyle bir fırsatı: Neden etmedin sevdiğinle firar? Niçin döndün onsuz?..".

Darakes (Vatansever)

Karakter Vatani sorumlulukları ve aşkı arasında kalan karakter, tercihi halkının kurtuluşundan yana yapsa da bu alandaki emeline ulaştığında sevdiği kadın tarafından reddedilmesi sonucunda, kendisi yaptığı işten pişmanlık duyar. Sevdiği kadına derinden bir bağlılık duyan karakter, babasının ve diğerlerinin de yönlendirmesiyle tercihini sevdiği kadının babası olan kralı devirmekten yana kullanır. Fakat bu ayaklanmanın halka yeni bir yönetim anlayışı götürmekten çok kazanılacak ganimetin paylaşılması yönünde olması onu tereddütte düşürür. Ayaklanmanın başarıya ulaşmasıyla sevdiği kadın tarafından reddedilen karakter, hayal kırıklığı yaşar ve bunun sonucunda da ölür. Diğer yöneticilerin ayaklanmadaki hedefinin ganimet olması yanı sıra o, halkı, vatani ve adalet için mücadele edecektir. Bu uğurda sevdiği kadını da feda edecektir.

Aktiviteler Krala karşı düzenlenen ayaklanma hareketinin öncülerinden Babil valisinin oğlu Darakes, kralın kızıyla gizli bir aşk yaşamaktadır. Yudes'i her ne kadar sevse de, onun babasının baskıcı ve otoriter yönetimine karşıdır ve bundan dolayı, halkına selamet ve esenlik getirmek ya da sevdiği kadına kavuşmak arasında bir çatışma yaşamaktadır. Tercihini halkın kurtuluşundan yana yapan karakteri sevdiği kadın asla affedemeyecektir. Bundan dolayı ikisini de hikayenin sonunda trajik bir son beklemektedir. Etrafındaki isyan liderlerinin, halka nasıl bir hizmet götürecekleri yerine ganimetten ve makamdan bahsetmeleri, onu kararsızlığa sürükler. Fakat o, halkına beslediği iyi niyet ve görev bilinciyle bu işe girer. Yazarın oluşturduğu kurgusal içeriklerdeki erkek başkarakterler genellikle, vatani ve aşkı arasında kalmış fakat çoğunlukla tercihini çoğunluğun menfaati lehinde yapan erkek tiplerinde oluşur. Odaklayımın yoğun olduğu karakter toplumsal eğilimdeki hedeflerine ulaşsa da sevdiği kadını kaybetmesinden dolayı sonu ölüm olur.

Kişiler Oyunun başlangıcında Darakes, Babil'in diğer yöneticileriyle ayaklanmanın planını yapmaktadır. Babil'in diğer bölgelerinin aristokratlarıyla etkileşim halindedir. Yudes'le aralarında geçen diyaloglar oldukça çoşumcu ve şiirseldir. Eserin tamamında olduğu gibi diyaloglar manzum bir biçimde gerçekleşir.

ÖRNEK ANILAR

Fırsatçı Anlatının girişinde gerçekleşen isyan hazırlıklarında, ganimetin nasıl paylaşılacağı ve kimlerin nerelere hangi görevlerde atanacağı gibi konular konuşulur. Darakes de başlangıçta bu hengameye şahsi çıkarıcı bir niyetle girer: "Bu yağmada yok mu ganimet bana?".

Vatansever Fakat daha sonra halkın çektiği acılara şahit oldukça ve sevdiği kadını hiçbir ganimete değişmeyeceğini göz önünde bulundurca amacının daha büyük bir gayeye hizmet etmesi gerektiğini anlar. Bilis'le giriştikleri bir diyalogda, babası ona vatani sorumlulukların şahsi beklentilerden daha önemli olduğunu anlatır. Karakter bu konuşmada ikna olur: "Vatan hizmetiyçün bu sevda-yı ask Değil hail".

Fedakar Girişmekte olduğu bu macera, kendisi için oldukça önemli olan şeylerden vazgeçmesini zaruri kılacaktır. Yudes'le sarayın bir bahçesinde gizlice buluştuklarında, sevdiği kadın onunla kaçıp aşkını yaşamaya niyetli olduğunu ilan eder. Fakat Darakes, Yudes'e isyan planlarını anlatır ve beraber kaçma gayelerinin şuan için mümkün olmadığı ortaya çıkar. Sevdiği kadın onu anlatsa da babasını öldüreceği için onu asla affedemeyecektir: "Ağır söyledimse kırılma buna. Hamiyet ki aşk-ı vatandır, ona bütün aşklar paymal olmalı!.. Cemalin senin zi-kemal olmalı. Zaman-ı cünun etti artık güzer; Benim şimdi aklımdan et sen hazer. Muhabbetle olmak için ser-firaz, Vezaif-şinas ol, bila-ihiraz. Hatadır o maksada olmak musır, Ki ezvakı nefse ola münhasır".

Kararsız Vatani uğruna sevdiği kadını feda etmiş gibi görünse de aslında aklında daima Yudes vardır. Toplumsal bir görev bilinciyle ondan vazgeçmiş olsa da onun en çok istediği şey sevdiği kadına kavuşmaktır. Toplumsal çıkarlar ve şahsi beklentiler arasında yaşadığı çatışma birçok yerde karşımıza çıkar: Sitemle bıraktımsa ben dilberi; Vatan hizmetinden değildim beri (...) Feda-yı vatan eylemem yara ben; Fakat yarı da vermem ağyara ben!".

Adil Halkının maruz kaldığı insanlık dışı tavra karşı, zaman içinde adilane bir bilinç geliştirir. İsyen hareketine neden katıldığını Yudes'e açıklar ve onun nasıl olması gerektiğine yönelik de öğütler verir: Kapında kenizan bütün derbeder; Heman cümlesi vakf-ı ye's ü keder. İsar-ı hayatı görüp can-hıraş,

Olurlar nihayet esir-i firaş, Mükedder biri, yad-ı hişan eder; Perişan olur, hem perişan eder. Biri, zahmı na-kabil-i iltiyam, Düşer hake, mahşerde etmez kıyam, Uzaktan bakıp serv-kametlere!..